

**UNIVERSITATEA DE STUDII POLITICE ȘI ECONOMICE
EUROPENE „CONSTANTIN STERE”**

**Școala Doctorală în Drept, Științe Politice și Administrative a Consorțiului
Instituțiilor de Învățământ
Academia de Studii Economice din Moldova
și Universitatea de Studii Politice și Economice Europene „C. Stere”**

Cu titlu de manuscris

CZU: _____

Alexander KURTSKHALIA

**ASPECTE DE DREPT INTERNAȚIONAL PRIVIND
REGLEMENTAREA CONFLICTELOR TERITORIALE:
CAZUL REPUBLICII MOLDOVA ȘI GEORGIA**

**SPECIALITATEA: 552.08 – DREPT INTERNAȚIONAL
ȘI EUROPEAN PUBLIC**

Rezumatul tezei de doctor în științe politice

CHIȘINĂU, 2021

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale în Drept, Științe Politice și Administrative a Consorțiului Instituțiilor de Învățământ: Academia de Studii Economice din Moldova și Universitatea de Studii Politice și Economice Europene „C. Stere”

Conducător științific:

Mihai POALELUNGI, doctor habilitat în drept, profesor universitar

Comisia de doctorat pentru susținerea publică a tezei de doctor:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.

Susținerea va avea loc la data de ....., ora 14 00, în cadrul ședinței Comisiei de doctorat, în sala _____ (mun. Chișinău, str. _____).

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, biblioteca Universității de Stat din Moldova, precum și pe pagina web a ANACEC

Rezumatul a fost expediat la data de .....

Secretar științific al Comisiei de doctorat:

_____

Conducător științific:

Mihai POALELUNGI, doctor habilitat în drept, profesor universitar

_____

Autor:

Alexander KURTSKHALIA

_____

© KURTSKHALIA Alexander, 2021

CUPRINS:

1. REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII.....	5
2. CONȚINUTUL TEZEI.....	11
3. CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	26
4. BIBLIOGRAFIE.....	31
5. LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI	38
6. ADNOTARE (în limbile română, rusă și engleză).....	40

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța problemei abordate. Problema războiului și a păcii este problema fundamentală a relațiilor internaționale contemporane. Conflictele armate și actele de terorism reprezintă amenințări grave la siguranța, securitatea și pacea populației. Amenințările la adresa păcii și terorismul internațional nu pot fi oprite decât prin utilizarea mijloacelor legale.

Gestionarea reușită a raporturilor de drept internațional, care constituie un atribut exclusiv al statelor, este în același timp și un drept fundamental al cetățenilor oricărui stat democratic. Cu alte cuvinte, deficiențele în organizarea și funcționarea raporturilor de drept internațional pot să dea naștere unor încălcări ale drepturilor omului.

Este cunoscut faptul că dreptul internațional public formează instrumentul de realizare a politicii externe a statelor. Analiza proceselor politice internaționale ne permite să ajungem la concluzia că eterogenitatea statelor în plan internațional este sursa contradicțiilor inclusiv în materia creării și aplicării dreptului internațional.

Cercetarea aspectelor de drept internațional în contextul reglementării conflictelor teritoriale din Republica Moldova și Georgia este o temă deosebit de actuală, complexă și extrem de tentantă prin problemele care se pun a fi soluționate. Acest subiect se remarcă prin polemicile pe care le generează, dar și prin diversitatea soluțiilor practice care pot fi identificate.

Actualitatea temei investigate rezultă și din statistică CtEDO, conform căreia numărul cererilor depuse împotriva Republicii Moldova și Georgiei este foarte mare. Astfel, în anul 2018 moldovenii s-au adresat la CtEDO de 2,5 ori mai des decât media europeană. La acest capitol, Republica Moldova devansează Germania, Spania sau Olanda, țări care au o populație cu mult mai mare decât cea a statului nostru. În 27 de hotărâri (82%) din cele 33 pronunțate împotriva Republicii Moldova în anul 2018, CtEDO a constatat că statul nostru a violat CEDO [7, p. 2].

Cu titlu de comparație, subliniem că o statistică aproape asemănătoare cu cea din Republica Moldova găsim în Georgia. Conform statisticii anului 2019 preluată din *The Report of European Standards of Human Rights and their influence in Georgia* [66, p. 18], cele mai frecvente tipuri de violări constatate de CtEDO în cauzele din Georgia sunt: maltratarea, anchetarea inadecvată a maltratărilor și deceselor, detenția ilegală, detenția în condiții inadecvate etc.

Problemele de drept internațional în reglementarea conflictelor teritoriale din Republica Moldova și Georgia au fost tratate relativ puțin în doctrina autohtonă de specialitate. Abordarea științifică a acestei teme constituie mereu o problemă de actualitate, cu interes teoretic și practic deosebit, în special datorită numeroaselor cazuri de aplicare a normelor juridice care o reglementează. Prin alegerea făcută de a investiga acest subiect controversat, cu referire la care

în dreptul moldovenesc și în dreptul georgian nu există materiale bibliografice suficiente, vom contribui la formarea doctrinei juridice în domeniul supus cercetării.

Complexitatea studiului efectuat consistă în faptul că cercetarea aspectelor de drept internațional privind reglementarea conflictelor teritoriale din Republicii Moldova și Georgia ne obligă la analiza materialului atât din perspectiva dreptului internațional public, cât și a ramurilor de drept cu care această instituție are tangență. În acest context, raporturile de drept internațional în reglementarea conflictelor teritoriale este disputat între mai multe domenii ale dreptului, cum sunt dreptul umanitar, dreptul penal internațional și dreptul vamal internațional, dar și a unor domenii conexe, precum conflictologia și teoria relațiilor internaționale.

Specificul problemei abordate în lucrare constă în faptul că examinarea aspectelor de reglementare a conflictelor teritoriale din Republica Moldova și Georgia se va face de pe poziția prezenței raporturilor de drept internațional și cu referire la un cerc determinat de subiecți. Se va face abstracție de răspunderea penală a statelor, deoarece izvorul juridic de apariție a unor astfel de răspunderi se atribuie la domeniul dreptului penal internațional și va putea constitui obiect de cercetare pentru efectuarea unor studii de perspectivă.

Necesitatea și actualitatea investigării științifice a problemei soluționării conflictelor teritoriale în lumea contemporană sunt determinate, în viziunea noastră, de câțiva pași importanți.

Un prim pas în acest sens, îl constituie abordarea teoretică a conflictului teritorial. În viziunea noastră, o asemenea cercetare trebuie să ofere imagine integră asupra conceptului și fenomenului de „conflict teritorial”, cât și asupra trăsăturilor definitorii pe care le-a căpătat acesta în perioada contemporană. În același timp, o atenție deosebită merită formele și mijloacele de finalizare a conflictelor teritoriale, printre care în mod special „soluționarea” și „reglementarea”.

Complexitatea sistemului relațiilor internaționale impune, totodată, și necesitatea evaluării științifice a „controlului” și „gestionării” conflictelor teritoriale, precum și a legitimității mijloacelor de soluționare a acestora în perioada contemporană.

Dat fiind faptul că momentul-cheie al conflictului teritorial îl constituie recurgerea la forță sau la amenințarea cu aplicarea acesteia, al doilea pas important ce necesită clarificare în noile circumstanțe ale dreptului internațional ține de încadrarea juridică a recurgerii la forță ca mijloc de soluționare a conflictelor teritoriale.

Cercetarea aspectelor de drept internațional în reglementarea conflictelor teritoriale își menține actualitatea datorită faptului că în activitatea practică apar numeroase situații dificile care necesită un răspuns. În acest context, este evident faptul că o investigație științifică complexă a subiectului ar fi incompletă dacă nu ar include și studii de caz, prin care să se elucideze cele mai importante probleme și particularități ale procesului de soluționare a unor

conflicte concrete, care să poată fi reprezentative fenomenului de conflict teritorial. Model de cercetare pentru studiul nostru au servit cele mai reprezentative conflicte teritoriale din spațiul ex-sovietic: Transnistria, Abhazia și Osetia de Sud.

În scopul soluționării acestor chestiuni, vom efectua examinarea problematicii supuse cercetării dintr-o perspectivă științifico-practică, prin prisma actelor normative internaționale, legislațiilor naționale și literaturii juridice de specialitate.

Scopul și obiectivele tezei. Pornind de la cele menționate, scopul prezentei lucrări de doctorat constă în realizarea unui studiu complex și aprofundat asupra reglementărilor de drept internațional în materia conflictelor teritoriale, cu privire specială asupra celor mai importante probleme juridice ce grevează procesul de soluționare a conflictelor teritoriale din Republica Moldova și Georgia.

Pentru atingerea acestui scop au fost trasate următoarele **obiective de cercetare**:

- analiza conceptului, esenței, structurii *conflictului teritorial* și identificarea formelor de manifestare a acestuia în perioada contemporană;
- prezentarea reglementărilor de drept internațional în domeniul soluționării conflictelor teritoriale;
- analiza detaliată a cauzelor de apariție și evoluție a conflictelor teritoriale din spațiul Comunității Statelor Independente, în special din Republica Moldova și Georgia, pentru elucidarea principalelor deficiențe juridice și politice ce grevează procesul soluționării acestora;
- elucidarea problemelor aplicării dreptului internațional în soluționarea conflictelor teritoriale, în vederea aprecierii eficienței și argumentarea necesității racordării acestuia la realitățile internaționale din perioada contemporană;
- studierea modului de aplicare a dreptului internațional în dreptul intern din Republica Moldova și Georgia prin prisma soluționării conflictelor teritoriale din aceste state;
- analiza contribuției organizațiilor internaționale de securitate și menținere a păcii în soluționarea conflictelor teritoriale din Republica Moldova și Georgia;
- abordarea operațiunilor pacificatoare ca factor de reglementare a conflictelor teritoriale din Republica Moldova și Georgia;
- cercetarea particularităților de aplicare a normelor dreptului internațional în contextul conflictelor teritoriale din Transnistria, Abhazia și Osetia de Sud;
- tratarea rolului jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului în soluționarea cazurilor privind regimurile separatiste din Republica Moldova și Georgia;
- elaborarea de concluzii asupra fenomenului conflictului internațional în ansamblu, a problemelor soluționării acestora și formularea de propuneri și recomandări privind optimizarea cadrului juridic internațional și a activității practice din domeniu.

Suportul metodologic și teoretico-științific al investigațiilor. Suportul metodologic al cercetării științifice este cuprins de un ansamblu de teorii și concepte specifice domeniului de cercetare a dreptului internațional public, materializate ca finalitate în conținutul tezei de doctor prin intermediul metodelor de analiză: a) *logică* (deductivă, inductivă, de specificare etc.), constând în utilizarea legităților, categoriilor și raționamentelor logice cu referire la analiza opiniilor doctrinare susținute de diferiți autori și sintetizarea reglementărilor ce vizează aspecte de drept internațional privind reglementarea conflictelor teritoriale din Republica Moldova și Georgia; b) *sistemică*, manifestată prin cercetarea normelor juridice ce reglementează conflictele teritoriale; c) *istorică*, folosită pentru cercetarea cauzelor și apariției conflictelor teritoriale din Republica Moldova și Georgia, pornind de la perioada anterioară proclamării independenței statelor până în prezent; d) *sintetică*, constând în exprimarea generalizatoare a particularităților de drept internațional privind reglementarea conflictelor teritoriale din Republica Moldova și Georgia, în vederea perfecționării legislațiilor naționale în domeniu; e) *metoda cantitativă*, utilizată la studierea și sistematizarea bazei normative și doctrinare, naționale și internaționale privind reglementarea conflictului teritorial, rezultată cu concluzii și posibilitatea elucidării unor soluții corespunzătoare pentru reglementarea conflictelor deja existente, dar și prevenirea și rezolvarea unor eventuale.

Noutatea științifică a rezultatelor obținute. Elementul novator constituie suportul oricărei cercetări științifice, fiind compozantul indispensabil al prezentului demers științific. Teza de doctor cuprinde o investigație științifică complexă, monografică aprofundată, consacrată studierii conflictului internațional contemporan și particularităților procesului de soluționare a acestuia. În literatura de specialitate autohtonă, raporturile de drept internațional privind reglementarea conflictelor teritoriale a fost puțin cercetată, astfel că teza de doctor constituie o acțiune de prospectare științifică a problematicii din acest domeniu.

Noutatea științifică a lucrării derivă cu precădere din îmbinarea reușită a aspectelor politice și juridice ale problemei studiate și prezentarea unei viziuni integrate asupra conflictului internațional ca: fenomen, tip de relație internațională și subiect de reglementare juridică.

În concret, pornind de la esența fenomenului de conflict teritorial, de la practica statelor și a organismelor internaționale în domeniul soluționării acestora, și prin raportare la cadrul juridic internațional, în lucrare sunt accentuate cele mai grave probleme ce afectează sfera soluționării conflictelor teritoriale din Republica Moldova și Georgia, fiind trasate și soluții viabile pentru depășirea acestora.

Problema științifică importantă care a fost soluționată prin elaborarea prezentei lucrări rezidă în *cercetarea* multidimensională a reglementărilor de drept internațional privind conflictele teritoriale din Republica Moldova și Georgia, precum și *elucidarea* unor dificultăți de

aplicare a legislației în materie, *fapt care a avut ca efect formularea* unei fundamentări științifice a raporturilor de drept internațional pe acest segment de cercetare, precum și *formularea* propunerilor *de lege ferenda*, în vederea *perfecționării* cadrului normativ în vigoare și *aplicării* corecte a legislației de către state.

Pentru soluționarea problemei științifice s-a efectuat o analiză complexă a particularităților de reglementare a conflictelor teritoriale având ca exemplu cazul Republicii Moldova și Georgiei, ceea ce a permis identificarea unor soluții de optimizare a dreptului internațional în materie.

Analizând publicațiile științifice de drept internațional care se referă la soluționarea conflictelor teritoriale din Republica Moldova și Georgia, am constatat că unele subiecte din cadrul prezentei lucrări, precum: strategii și tactici de soluționare a conflictelor teritoriale transnistrean și georgian prin prisma dreptului internațional, integritatea teritorială a statelor pe dimensiunile juridică și geopolitică, operațiunile pacificatoare ca factor de reglementare a conflictelor teritoriale din Republica Moldova și Georgia, până în prezent au fost abordate tangențial în doctrina de specialitate. Insuficiența literaturii de specialitate pe acest domeniu de cercetare se simte în plan teoretic și în plan practic.

Importanța teoretică a lucrării. Teza de doctor în drept este o investigație monografică cu caracter teoretic și aplicativ în ale cărei pagini a fost efectuată examinarea complexă a reglementărilor privind conflictele teritoriale, oprindu-ne în mod special asupra conflictelor teritoriale din Republica Moldova și Georgia. Totodată, luând în considerație că lucrarea este elaborată la specialitatea drept internațional public, iar tematica supusă cercetării are la bază un domeniu de abordare complex, problematica supusă cercetării a fost analizată prin prisma normelor de drept internațional.

Valoarea aplicativă a cercetării. Pe lângă dimensiunea teoretico-științifică a problematicii din sfera de reglementare a conflictelor teritoriale, participanții la raporturile de drept internațional public se confruntă cu dificultăți reale legate de adoptarea celor mai potrivite măsuri în ordinea juridică internă. Astfel, soluțiile cu valoare aplicativă propuse în lucrare vizează îmbunătățirea cadrului juridic din sfera de reglementare a conflictelor teritoriale, cu precădere din Republica Moldova și Georgia.

Rezultatele investigațiilor realizate sunt benefice dezvoltării continue a științei dreptului internațional public și, în special, sunt de natură să contribuie la amplificarea și aprofundarea cunoștințelor teoretice privind fenomenul conflictului teritorial și mijloacele eficiente de soluționare a acestuia prin exemplul Republicii Moldova și Georgiei.

În plan general cercetarea este benefică pentru juriștii teoreticieni și de carieră, specialiștii din sfera relațiilor internaționale, interesați de specificul activității internaționale pacificatoare și de impactul acesteia asupra soluționării practice a conflictelor teritoriale.

În plan special lucrarea prezintă interes deosebit pentru angajații structurilor naționale și internaționale din domeniul menținerii păcii și securității internaționale (ministerele apărării, afacerilor interne și externe, funcționarii internaționali, corpul diplomatic și militarii etc.) preocupați de prevenirea izbucnirii conflictelor teritoriale și reglementarea celor deja iscate în vederea consumării lor definitive.

Sub aspect aplicativ, lucrarea poate servi ca suport științific pentru operarea de modificări în textul tratatelor/actelor internaționale în vigoare sau pentru redactarea unor noi acte (norme juridice internaționale) în materie de definire a conflictului teritorial și reglementare a procesului de soluționare a acestuia.

Teza reprezintă o sursă monografică sigură pentru cercetătorii din domeniile enunțate, preocupați de problema soluționării conflictelor teritoriale, rezultatele obținute putând servi drept repere în cercetarea ulterioară a problemei abordate, la nivel de monografii, teze de doctorat, studii științifice etc. Rezultatele obținute pot fi utile pentru procesul didactic, la elaborarea cursurilor universitare, a manualelor, a suporturilor teoretice și practice, folosite în cadrul diferitor niveluri de instruire la studierea dreptului internațional public și a teoriei relațiilor internaționale.

Implementarea rezultatelor științifice. Propunerile prezentate sunt reflectate în definirea conceptelor de „conflict teritorial”, „reglementări de drept internațional”, identificarea corelației reciproce și a interdependenței „strategii și tactici de soluționare a conflictelor teritoriale – rolul statelor și organizațiilor internaționale de securitate și menținere a păcii în gestionarea conflictelor teritoriale din Republica Moldova și Georgia” și a „particularităților aplicării normelor dreptului internațional în soluționarea conflictelor teritoriale”.

Aprobarea rezultatelor cercetării. Lucrarea a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale în Drept, Științe Administrative și Politice al consorțului format din Academia de Studii Economice din Moldova și Universitatea de Studii Politice și Economice Europene „Constantin Stere”, la Profilul 552 – Drept public, Specialitatea 552.08 – Drept internațional și european public. Evaluarea preliminară a tezei de doctorat s-a desfășurat în cadrul ședinței comune (din _____ 2021) _____ a Universității de Studii Politice și Economice Europene ”C. Stere”.

Publicațiile la tema tezei. 12 publicații la tema tezei, dintre care: 3 articole în reviste de circulație internațională; 6 articole în publicații naționale. Principalele idei și rezultate ale cercetării formulate în teza de doctor sunt prezentate în cadrul lucrărilor a 3 conferințe științifice: 2 naționale cu participare internațională, 1 conferință internațională la Chișinău.

Volumul și structura tezei: Structura tezei include introducere, patru capitole, concluzii și recomandări, bibliografie din 332 de titluri, 181 pagini de text de bază.

Cuvinte cheie: conflict teritorial, Georgia, Republica Moldova, norme de drept internațional public, integritate teritorială, stat, organizație internațională de securitate și menținere a păcii, operațiune pacificatoare, geopolitică, gestionarea conflictelor teritoriale.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** este argumentată actualitatea și semnificația problemei cercetării, sunt determinate scopul și obiectivele acesteia, este stabilită noutatea științifică a rezultatelor obținute, semnificația teoretică și valoarea aplicabilă, aprobarea rezultatelor și rezumatul subcapitolelor tezei.

Primul capitol, **SITUAȚIA GENERALĂ ÎN DOMENIUL REGLEMENTĂRII CONFLICTELOR TERITORIALE PRIN PRISMA DREPTULUI INTERNAȚIONAL PUBLIC** are un caracter teoretic și este consacrat analizei științifice în domeniul supus cercetării, în special al publicațiilor științifice din ultimii ani. Este redată definirea doctrinară și legală a sintagmei conflict teritorial, însoțită de analiza detaliată a conceptului, structurii și formelor de manifestare a acesteia. S-a realizat o sinteză a materialelor științifice în materia reglementării conflictelor teritoriale prin prisma normelor de drept internațional. În context, s-a efectuat o caracterizare a izvoarelor juridice de reglementare în domeniul soluționării conflictelor teritoriale. A fost formulată problema de cercetare și direcțiile de soluționare a acesteia.

În primul subcapitol „**Sinteza materialelor științifice în materia reglementării conflictelor teritoriale prin prisma normelor de drept internațional**” se analizează și sintetizează istoriografia subiectelor de referință ale tezei de doctorat. Deoarece obiectul prezentei lucrări constă în cercetarea aspectelor de drept internațional privind reglementarea conflictelor teritoriale (cazul Republicii Moldova și Georgiei), în mod firesc, autorul și-a propus, în primul rând, să cerceteze norme, instituții și categorii de drept internațional public. Am observat, totodată, că studiile de drept internațional public cu caracter general conțin aproximativ aceleași informații, aceleași teme, atât la autorii din Georgia și Republica Moldova, cât și la cei străini. Este aproape imposibil să avem o bună înțelegere în materia reglementării conflictelor teritoriale prin prisma normelor de drept internațional, fără să plasăm evoluția dreptului internațional în cadrul societății internaționale.

Domeniul de cercetare a conflictelor teritoriale prin prisma normelor de drept internațional a devenit o preocupare științifică pentru mulți autori. Aspectele de drept internațional privind reglementarea conflictelor teritoriale din Republica Moldova și Georgia au fost analizate de către autorii străini, precum: B. Magyar, R. Martín de la Guardia, R. González Martín, C. García Andrés, S. Markedonov, W. Czaplinski, Ch. Waters, M. Rudnicki, A. Kleczkowska, M. Maciąg-Świontek, C. Tosi etc.

Dintre autorii moldoveni care au analizat problematica reglementării conflictelor teritoriale prin prisma dreptului internațional, evidențiem autorii M. Poalelungi, A. Burian, V. Arhiliuc, V. Gamurari, N. Osmochescu, D. Cazacu, O. Bontea, A.-M. Comșa, O. Serebrian, D. Bencheci, V. Cerba, A. Cresniov, V. Țaralungă, T. Anton, M. Garaz etc.

Problematica reglementării conflictelor teritoriale a fost cercetată amply de către autorii din Georgia, prin publicarea de studii monografice, articole științifice, tratate și culegeri de materiale. Cei mai importanți autorii georgieni care au analizat conflictele teritoriale din Georgia prin prisma dreptului internațional public sunt: G. Gabrichidze, G.R. Ketsbaia, R. Dursunov, D. Khetsuriani, M.A. Makhalkina, H.M. Djantaev, L. Alexidze, A. Kuhianidze, T. Diasamidze, K. Khutsishvili, I. Gutkaradze, R. Dekanozova, G.Sh. Kasamadze, A. Abashidze, V. Mgaloblishvili, A. Bartsits, N. Samkharadze etc.

În prezent se atestă absența unor lucrări de specialitate, atât în Georgia, cât și în Republica Moldova, în care să se înscrie integral subiectul privind aspectele de drept internațional privind reglementarea conflictelor teritoriale. Pentru completarea integrală a subiectului expus cercetării au fost utilizate surse bibliografice din mai multe domenii, însă, în special, în vizor au fost luate categorii științifice complexe și interdisciplinare din drept internațional, științe politice și studii de securitate.

Totodată, cercetarea istoriografică întreprinsă permite să evidențiem existența unui cadru epistemologic consistent al istoriografiei conflictului teritorial, evoluția și specificul conflictelor teritoriale din Georgia și Republica Moldova, conlucrării statelor și organizațiilor internaționale în soluționarea conflictelor teritoriale și mai puțin cu referință la procesul aplicării normelor dreptului internațional în contextul conflictului teritorial din Georgia și Republica Moldova. Analiza publicațiilor științifice la domeniul de cercetare se prezintă ca etapă preliminară a studiului realizat și permite diferențierea percepției subiectului de referință, cât și a proceselor normative.

În cel de-al doilea subcapitol, **„Conflictul teritorial – concept, structură și forme de manifestare”** este realizată analiza pluridimensională a conflictului teritorial. Abordarea problematicii soluționării conflictelor internaționale impune cu necesitate tratarea primară multilaterală a însăși conceptului de conflict cu elucidarea esenței, particularităților și caracterului său distinct în raport cu alte categorii asemănătoare după sens, precum: „diferend”, „situație conflictuală”, „litigiu”, „criză”, „război” [32, p.72] – termeni frecvent întâlniți în literatura de specialitate și actele internaționale.

Noțiunea de diferend se deosebește de noțiunea de conflict internațional, transformarea diferendului în conflict internațional depinzând de gradul de intensificare a contradicțiilor și a conflictualității în comportamentul părților. Limita dintre diferend și conflictul internațional este determinată de prezența sau lipsa comportamentului conflictual al părților sub formă de ciocniri și confruntări active.

Adesea conflictul internațional este identificat cu criza internațională, cu toate că corelația dintre acestea este o corelație dintre întreg și parte. În acest context, criza internațională

este o posibilă fază a conflictului internațional. Ea poate surveni ca o consecință logică a dezvoltării conflictului, ca o fază a acestuia [43, p.31], care semnifică că conflictul a ajuns în dezvoltarea sa la acea limită ce îl delimitează de o confruntare militară, de război.

Considerăm că conflictele teritoriale la momentul actual nu sunt doar o formă de confruntare dintre diferiți subiecți, ci servesc ca mijloc de ordonare a relațiilor internaționale, ca mijloc de constrângere și sancționare a actorilor ce nu se conformează cadrului juridic internațional. Rămâne de văzut în ce măsură acesta, la rândul său, corespunde și se încadrează în limitele normelor dreptului internațional contemporan.

Intervenția statului terț în favoarea grupului armat din opoziție poate fi și indirectă, sub formă economică, financiară, strategică etc. Pe acest considerent, conflictul armat ar putea fi descris drept internațional, întrucât grupul armat beneficiază de această susținere și poate fi comparat cu un organ de facto al statului terț.

Al treilea subcapitol, ”Reglementări de drept internațional în domeniul soluționării conflictelor teritoriale” analizează procesul de creare și procesul de aplicare a normelor de drept internațional public, care cu mici excepții este marcat de participarea obligatorie a statelor ca subiecte primare de drept internațional public, investite cu personalitate juridică universală.

Luând în considerație că vreme îndelungată tendința dreptului internațional a fost scoaterea în afara legii a războiului de agresiune, considerăm că Pactul Societății Națiunilor a reușit să facă un pas important în acest sens, astfel că statele-părți au acceptat anumite obligații, printre care și aceea de nu recurge la război.

Autorul susține că nici un stat nu poate invoca lipsa calității de stat parte la un tratat care are ca obiect de reglementare norme de drept internațional umanitar, în cazul încălcării acestora în timpul operațiilor armate pe care le desfășoară, deoarece regulile cutumiare privind conflictele armate internaționale și neinternaționale îi sunt opozabile, fie că este parte, fie că nu, la un astfel de tratat.

Subcapitolul patru ”**Formularea problemei de cercetare și direcțiile de soluționare**” elucidează faptul că realizarea studiului teoretic contribuie la soluționarea principalei **probleme de cercetare**, și anume: necesitatea consolidării cadrului normativ din sfera dreptului internațional în contextul reglementării conflictelor teritoriale, având ca exemplul conflictele teritoriale din Republica Moldova și Georgia.

În vederea soluționării problemei de cercetare științifică, a fost efectuată o analiză aprofundată a reglementărilor privind conflictele teritoriale, în special celor din Republica Moldova și Georgia, fapt care a avut ca efect formularea unei fundamentări științifice a raporturilor de drept internațional pe acest segment de cercetare, în vederea perfecționării cadrului normativ și aplicării corecte a legislației de către state. Concluziile și recomandările din

prezenta lucrare servesc drept suport pentru optimizarea cadrului de reglementare în domeniul supus cercetării.

În vederea dezvoltării direcției principale de cercetare, dar și soluționării problemei științifice înaintate, lucrarea a fost structurată conform unor priorități de cercetare, precum: specificul apariției și evoluția conflictelor teritoriale în Republica Moldova și Georgia (Capitolul 2), simbioza conlucrării statelor și organizațiilor internaționale întru soluționarea conflictelor teritoriale din Republica Moldova și Georgia (Capitolul 3) și procesul de aplicare de către Republica Moldova și Georgia a normelor de drept internaționale în soluționarea conflictelor teritoriale (Capitolul 4).

Crearea direcției de cercetare este determinată de faptul că legislația de drept internațional privind reglementarea conflictelor teritoriale, inclusiv legislația din Republica Moldova și Georgia, necesită a fi supusă investigării științifice și corelării cu opiniile doctrinare expuse pe acest segment de cercetare.

Cercetarea cadrului normativ de reglementare a raporturilor de drept internațional în soluționarea conflictelor teritoriale din Republica Moldova și Georgiei ca direcție de cercetare reprezintă un pas important pentru dezvoltarea ramurii dreptului internațional public, având o puternică influență asupra perfecționării cadrului normativ de reglementare din acest domeniu.

În Republica Moldova, cercetarea raporturilor drept internațional în soluționarea conflictelor teritoriale reprezintă o noutate și aceasta în pofida faptului că există acte normative și literatură de specialitate ce pot servi ca fundament științifico-practic al dezvoltării aceste direcții de cercetare.

Pe lângă dimensiunea teoretico-științifică a problematicii din sfera de reglementare a raporturilor de drept internațional în soluționarea conflictelor teritoriale din Republica Moldova și Georgiei, ambele state se confruntă cu dificultăți reale legate de aplicarea celor mai potrivite măsuri în ordinea juridică internă. Astfel, problema științifică soluționată în prezenta lucrare contribuie la perfecționarea legislației în domeniu, în vederea aplicării acesteia în practică.

În temeiul cercetărilor efectuate, s-a constatat existența unor curenți și omisiuni de ordin teoretico-normativ, precum și lipsa unor lucrări consacrate temei cercetate. Pentru înlăturarea acestor neajunsuri, au fost formulate concluzii și recomandări menite să îmbunătățească calitatea cadrului normativ cu privire la reglementarea raporturilor de drept internațional în soluționarea conflictelor teritoriale. Drept rezultat, au fost relevate recomandări de natură practică a căror implementare poate influența în mod decisiv existența și consolidarea relațiilor dintre state prin prisma soluționării conflictelor teritoriale.

Al cincilea subcapitol **”Concluzii la Capitolul 1”** include concluzii preliminare, conform cărora conflictele teritoriale la momentul actual nu sunt doar o formă de confruntare

dintre diferiți subiecți, ci servesc ca mijloc de ordonare a relațiilor internaționale, ca mijloc de constrângere și sancționare a actorilor ce nu se conformează cadrului juridic internațional. Rămâne de văzut în ce măsură acesta, la rândul său, corespunde și se încadrează în limitele normelor dreptului internațional contemporan.

Procesul complex de formare a normelor de drept internațional în domeniul soluționării conflictelor teritoriale se caracterizează prin participarea esențială a statelor. Depășind cadrul prezentei cercetări, estimăm util să menționăm că procesul de creare a normelor de drept internațional public în sfera soluționării conflictelor teritoriale nu se limitează la încheierea de către state a tratatelor și recunoașterea unei practici în calitate de cutumă. Astăzi, se constată o intensificare a rolului organizațiilor internaționale în procesul de „legiferare” internațională.

În pofida faptului că statele au o contribuție esențială în procesul de creare și aplicare a reglementărilor privind soluționarea conflictelor teritoriale, în doctrina din Republica Moldova și Georgia, dar și în cea regională sunt prea puține lucrări științifice ce determină rolul statelor prin individualizarea aportului adus de către acestea la formarea cutumelor, încheierea tratatelor bilaterale și multilaterale. La rândul său, cadrul normativ internațional în material creării și aplicării de către state a normelor de drept internațional public, fiind elaborat în cea mai mare parte până la mijlocul secolului XX, necesită o adaptare la contextul noilor realități, marcate prin prezența activă a tot mai multor entități statale nerecunoscute de comunitatea internațională.

Pentru conturarea particularităților soluționării conflictelor teritoriale, este necesară identificarea dinamicii conflictului, concretizarea fazelor ce se perindă pe parcursul desfășurării acestuia, fapt ce ar permite evaluarea pericolului escaladării conflictului și, în final, elaborarea unor tactici și strategii pentru a ține sub control acest proces și prevenirea agravării extreme a situației, a survenirii consecințelor irecuperabile, atât pentru părțile conflictului, cât și pentru ceilalți subiecți de drept internațional.

Momentul-cheie în dinamica conflictului teritorial este actul de agresiune, care nu doar marchează acutizarea substanțială a conflictului, ci comportă și un pronunțat caracter juridic, presupunând prin esență o gravă încălcare a normelor și principiilor internaționale. În perioada contemporană, actul de agresiune este în măsură să declanșeze o reacție în forță a comunității internaționale, fapt ce are un impact deosebit asupra procesului de gestionare și soluționare a conflictelor teritoriale.

Al doilea capitol, **SPECIFICUL APARIȚIEI ȘI EVOLUȚIA CONFLICTELOR TERITORIALE ÎN REPUBLICA MOLDOVA ȘI GEORGIA** reprezintă compartimentul central al tezei. Se face o cercetare amplă a cauzelor apariției și evoluția conflictelor teritoriale în spațiul Comunității Statelor Independente – cazul Republicii Moldova și Georgiei. Atenție sporită a fost acordată strategiilor și tacticilor de soluționare a conflictelor teritoriale din

Republica Moldova și Georgia prin prisma dreptului internațional. A fost tratată pe larg problematica privind integritatea teritorială a statelor pe dimensiunile internațională, juridică și geopolitică.

Primul subcapitol **”Cauzele apariției și evoluția conflictelor teritoriale în spațiul Comunității Statelor Independente: cazul Republicii Moldova și Georgiei”** stipulează că Natura conflictului transnistrean diferă de cele din Georgia, având contexte diferite de ordin geopolitic, teritorial-statutare, cultural-lingvistice, etno-demografice și socio-ideologice. Respectiv și cauzele izbucnirii acestor conflicte sunt diferite. Cert este că aceste conflicte teritoriale își trag rădăcinile din URSS în componența căreia aceste state intrau și au evoluat prin prisma multiplelor probleme sau procese în jurul cărora actorii conflictului s-au grupat. Totodată, ideea separatismului în aceste regiuni a fost susținută de Federația Rusă cu interese geostrategice directe în aceste state.

În al doilea subcapitol **” Strategii și tactici de soluționare a conflictelor teritoriale din Republica Moldova și Georgia prin prisma dreptului internațional”** autorul afirmă că Rezolvarea temeinică a conflictelor este imposibilă nu numai fără înlăturarea bazelor obiective ale confruntării părților aflate în conflict, dar, de asemenea și fără identificarea divergențelor subiective dintre participanții la conflict și comunitatea internațională care participă la soluționarea lui. În acest context, conflictele teritoriale din Transnistria, Abhazia și Osetia de Sud ar trebui să fie privite ca politico-teritoriale și internaționale, ținându-se cont de dinamica schimbării intereselor geopolitice ale marilor puteri la nivel regional și continental.

Figura centrală implicată în aceste conflicte teritoriale este Federația Rusă, care folosește regimurile separatiste de la Tiraspol, Suhumi și Tskhinvali în calitate de instrument pentru a-și atinge țelurile geopolitice pe termen lung în Europa de sud-vest – parte a fostei Uniuni Sovietice.

Chiar și în cazul unei abordări mai constructive de către Moscova a problemelor din Transnistria, Abhazia și Osetia de Sud, este imposibil să fie găsit un statut super-special al regiunilor separatiste, adoptarea căruia să rezolve conflictele în mod automat.

Reglementarea conflictelor teritoriale trebuie căutată într-o strategie bine gândită, în baza căreia autoritățile moldovenești și georgiene vor face eforturi consecutive, coordonate cu partenerii din străinătate, îndreptate să elimine regimurile separatiste și să asigure securitatea frontierelor de stat. Acesta este un proces treptat care va dura mult timp, deoarece este necesar să fie găsită o platformă reciproc acceptabilă și echilibrată, să fie eliminate stereotipurile negative, care sînt cultivate insistent în conștiința locuitorilor din Transnistria, Abhazia și Osetia de Sud.

În acest sens, conflictele din Republica Moldova și Georgia se manifestă nu atît ca lupte dintre puterile centrale și regiunile separatiste, ci ca rezultat al aspirațiilor din afară, îndreptate

spre dezbinarea teritorială a Republicii Moldova și Georgiei, proces susținut activ de Federația Rusă.

Considerăm că strategia activă a Republicii Moldova și Georgiei trebuie să fie orientată în a reduce dependența regimurilor de la Tiraspol, Suhumi și Tskhinvali de Federația Rusă. Este necesar de a conduce Federația Rusă spre concluzia că nu este în interesul ei să alimenteze separatismul, în special atunci când Moscova se confruntă cu provocări similare în propriile regiuni, precum Caucazul de Nord, regiunea Kaliningrad și Extremul Orient. Trebuie să fie luate în considerare toate punctele stabilite de comun acord și este crucială participarea tuturor părților aflate în conflict. Totodată, este important elaborarea unui acord prin negociere, oferind cea mai viabilă soluție care să asigure împăcarea tuturor părților, iar planul de acțiune să fie aplicabil. Nu putem spune, însă, că în cazul conflictelor teritoriale din Republica Moldova și Georgia părțile aflate în conflict sunt deschise spre aplicarea planului de acțiune în vederea soluționării lor, în această situație un rol important revenind normelor de drept internațional.

Al treilea subcapitol **”Integritatea teritorială a statelor pe dimensiunile internațională, juridică și geopolitică”** sunt analizate statele, integrarea cărora în anumite structuri internaționale sau regionale nu anulează caracterul suveran al acestora.

Analizând starea actuală a normelor de drept în domeniul suveranității, integrității teritoriale și a autodeterminării, se impune concluzia că, ca și în trecut, factorul geopolitic exercita influența sa în favoarea unui sau altui principiu, iar realizarea sa depindea de voința și angajamentul subiecților față de esența dreptului internațional [31, p.19]. În același timp, în condițiile globalizării și apariției unui noi tip de amenințări la adresa securității naționale și internaționale, dreptul internațional ca punct de reper civilizată în relațiile dintre state devine mult mai necesar decât înainte.

Pornind de la indicatorii economici și demografici, considerăm că potențialul geopolitic de asigurare a securității naționale a Republicii Moldova și Georgiei la momentul actual nu este avantajos în raport cu interesele geopolitice ale celor două mari puteri (UE/NATO și Federația Rusă). Atât UE/NATO, cât și Federația Rusă abordează Republica Moldova și Georgia dintr-o perspectivă geostrategică, deoarece ambele state reprezintă elemente ale unei scheme geostrategice cu mult mai extinse, a cărei centru se regăsește în spațiul Mării Negre.

În subcapitolul patru **”Concluzii la Capitolul 2”** autorul afirmă că în virtutea gravității sale, conflictul teritorial internațional necesită a fi soluționat cu precădere prin mijloace politico-diplomatice și cu evitarea pe cât este posibil a intervențiilor militare.

Practica de aplicare a normelor dreptului internațional ne demonstrează că intervenția terțelor părți în soluționarea conflictelor teritoriale comportă anumite riscuri, altfel spus, poate genera anumite probleme de natură politică și juridică. Cea mai gravă problemă rezidă în rolul

distorsionat pe care îl poate avea terța parte în procesul de negocieri. Terța parte poate urmări realizarea propriilor interese, încălcând astfel grav normele dreptului internațional.

Privit în ansamblu, conflictele din Republica Moldova și Georgia demonstrează elocvent că procesul de gestionare a conflictelor internaționale doar aparent se desfășoară potrivit cadrului juridic unanim stabilit și recunoscut de comunitatea internațională. *De facto*, acest proces este dominat de statele mai puternice, care urmăresc satisfacerea propriilor interese. Acest fapt denotă și ineficiența structurilor internaționale de a aplica echidistant cadrul legal internațional față de marile puteri ale lumii, nefiind în stare să le influențeze și cu atât mai mult să le sancționeze.

Punctul central care împiedică soluționarea conflictelor din Republica Moldova și Georgia este că Federația Rusă a fost recunoscută ca parte-terță la aceste conflicte. Prin urmare, cauza insuccesului soluționării conflictelor teritoriale nu rezidă în imposibilitatea părților (Republicii Moldova și Transnistria) de a conveni asupra unor soluții reciproc avantajoase, dar în implicarea Rusiei ca „terță parte” și a eforturilor ei de a-și realiza interesele proprii în regiune.

Soluția pentru rezolvarea conflictelor din Transnistria, Abhazia și Osetia de Sud pot consta fie în înlăturarea Federației Rusie din procesul de negocieri și din misiunea de pacificare, fie acceptarea modelului de soluționare a conflictului propus de către Federația Rusă, care din câte se știe, contravine sub toate aspectele intereselor Republicii Moldova ca stat suveran și independent.

Strategiile Republicii Moldova și Georgiei în vederea soluționării conflictelor din Transnistria, Abhazia și Osetia de Sud necesită a fi bazate pe următoarele *tactici esențiale*: a) respectarea principiilor integrității teritoriale și inviolabilității frontierelor de stat; b) metodele și mijloacele folosite pentru restabilirea integrității teritoriale să fie îndreptate spre asigurarea securității țării, independenței reale, consolidării suveranității statului, dezvoltării economice și menținerii echilibrului geopolitic; c) menținerea unei poziții pro-active care să fie bazată pe o strategie bine gândită și o cooperare eficientă cu partenerii străini; d) nucleul eforturilor de restabilire a integrității teritoriale trebuie să-l constituie interesele populației din Transnistria, Abhazia și Osetia de Sud; e) să fie asigurată internaționalizarea procesului de soluționare a conflictelor în ceea ce privește participarea la acest proces a comunității internaționale; f) să fie echilibrate la maxim intențiile Federației Ruse de a juca rolurile-cheie de pacificator și intermediar, dar și intențiile negative ale unor structuri internaționale care alimentează criza separatistă pentru a-și menține influențele politice pe arena internațională.

Capitolul trei, **SIMBIOZA CONLUCRĂRII STATELOR ȘI ORGANIZAȚIILOR INTERNAȚIONALE ÎNTRU SOLUȚIONAREA CONFLICTELOR TERITORIALE DIN REPUBLICA MOLDOVA ȘI GEORGIA** reclamă un interes științific și practic deosebit, fiind consacrat aplicării dreptului internațional în dreptul intern din Republica Moldova și Georgia. În

acest context, au fost analizate rolul tratatelor internaționale în reglementarea conflictelor teritoriale, contribuția organizațiilor internaționale de securitate și menținere a păcii în soluționarea conflictelor teritoriale din Republica Moldova și Georgia.

Un rol deosebit revine polemicilor din teoria și practica dreptului internațional public cu privire la operațiunile pacifitoare ca factor de reglementare a conflictelor teritoriale din Republica Moldova și Georgia, motiv din care, acestui subiect a fost consacrat un paragraf separat în finalul capitolului.

Primul subcapitol **”Aplicarea normelor dreptului internațional în dreptul intern din Republica Moldova și Georgia”** analizează raportul dintre dreptul internațional public și dreptul intern, care constituie una dintre problemele de bază ale filozofiei juridice, având totodată și o deosebită importanță practică.

Autorul consideră că între dreptul internațional și dreptul intern există deosebiri substanțiale, dreptul internațional, deși strâns legat de dreptul intern al statelor, prezintă față de acesta o serie de particularități importante. Principalele aspecte care conturează deosebirile dintre dreptul internațional public și dreptul intern al statelor se referă la: obiectul de reglementare al dreptului internațional, la modul de elaborare a normelor sale, la subiectele acestui drept și la sistemul de aplicare și sancționare a normelor sale.

Orice stat este competent să adopte reguli ce guvernează conduitele subiectelor de drept în ordinea internă, publicând reguli de drept civil, de drept comercial, administrativ, de dreptul muncii etc. și, în același timp, el trebuie să fie în măsură să asigure executarea sa și sancțiunea specifică. Cu alte cuvinte, înseamnă posibilitatea statului de a se folosi de orice *cale de execuție forțată* sau mijloc de constrângere pentru a face să fie respectată ordinea sa juridică internă.

Constatăm că există și cazuri rare în care aceste două tipuri de competențe expuse anterior nu aparțin în mod cumulativ unui singur stat: atunci când acesta pretinde să le exercite, se găsește în fața unor dificultăți internaționale serioase și delicate ținând de *conflicte de jurisdicție*, adică punând în prezență și în opoziție două suveranități statale.

Statele trebuie să respecte interesele comunității internaționale întrucât ele trebuie să-și exercite competențele într-un mod conform cu normele generale ale dreptului internațional. În consecință, competența teritorială a statului este, în acest caz, limitată, nu numai față de străini, ci și față de proprii locuitori, ceea ce înseamnă că rolul statului este de a-și proteja proprii cetățeni, dar și pe cei străini.

Al doilea subcapitol, **”Contribuția statelor și organizațiilor internaționale de securitate și menținere a păcii în gestionarea conflictelor teritoriale din Republica Moldova și Georgia”** analizează rolul și locul actorilor internaționali de securitate prin prisma reglementărilor de drept internațional.

Aadoptarea, implementarea și succesul sau eșecul aplicării instrumentelor de gestionare a crizelor și prevenirii conflictelor depinde de capacitatea autorităților locale și structurilor internaționale competente de a se coordona și de a lua cele mai bune decizii. Structurile militare și civil-militare implicate în gestionarea situației de criză sau a unui conflict trebuie să acționeze în strânsă cooperare cu organismele și organizațiile regionale și internaționale, pentru a influența în sens pozitiv evoluțiile locale. Prin urmare, un accent deosebit trebuie pus nu neapărat pe extinderea cooperării, cât mai ales pe consolidarea acesteia.

În subcapitolul trei **”Operațiunile pacificatoare ca factor de reglementare a conflictelor teritoriale din Republica Moldova și Georgia”** sunt analizate operațiunile de menținere a păcii, care se prezintă a fi necesare pentru aplanarea, soluționarea sau, cel puțin, înghețarea conflictelor iscate, astfel oferind posibilități reale părților implicate să revadă propriile acțiuni și politici și să-și ordoneze contactele pentru stabilirea unui consens și menținerea relațiilor de pace.

Considerăm că cele patru operațiuni conduse de Rusia în spațiul post-sovietic (în Transnistria, Osetia de Sud, Abhazia și Tadjikistan) contravin oricăror practici sau norme legale internaționale și nu respectă niciunul dintre cele trei principii fundamentale pentru desfășurarea misiunilor de pacificare, poate cu mici excepții în cazul Tadjikistanului.

Misiunile din Transnistria, Osetia de Sud și Abhazia au fost misiuni de impunere (din partea Federației Ruse) unilaterală a păcii, au fost numite oficial „misiuni de menținere a păcii” și au devenit în timp misiuni de „statebuilding”, după ce Rusia a recunoscut independența Osetiei și Abhaziei și consolidează regimul neconstituțional din Transnistria, a căror reprezentanți se pregătesc de momentul când Rusia le va recunoaște independența.

Atât în cazul Republicii Moldova cât și al Georgiei (Osetia de Sud) observăm aceeași tendință. Federația Rusă în mod unilateral își asumă statutul de pacificator, în lipsa competențelor acordate de ONU, organizație ce poartă principala responsabilitate pentru menținerea păcii și securității internaționale. Mai mult, în conflictul de pe Nistru forțele Federației Ruse staționate în Republica Moldova drept consecință a destrămării URSS, au participat în mod direct de partea separatiștilor, fapt confirmat de mai multe surse. O confirmare a celor expuse este și prezența părților semnatare a Acordului de încetare a focului – Republica Moldova și Federația Rusă. Cea de-a treia, așa numita parte „Transnistria” apare ulterior, în cadrul Comisiei unificate de control, fiind promovată de Federația Rusă, fapt ce din start nu corespunde intențiilor semnatarilor acestui acord. Iar rolul de „pacificator” pe care Federația Rusă și l-a asumat în mod unilateral (chiar dacă formal Chișinăul a dat acest acord, deoarece nu se știe în ce condiții a avut loc aceasta) vine în contradicție cu conceptul forțelor de menținere a păcii elaborat în cadrul ONU, la care ne vor referi ulterior.

În pofida faptului că obiectivele forței pacificatoare este punerea în aplicare a procesului de dezarmare, demobilizare și reintegrare a foștilor combatanți, am constat că realitatea din zonele de conflict din Republica Moldova și Georgia a fost cu totul alta – de la introducerea posturilor pseudo-vamale și de pseudo-grăniceri, până la încălcarea sistematică a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Subcapitolul patru ”**Concluzii la Capitolul 3**” stipulează următoarele expuneri: 1. Între dreptul internațional și dreptul intern există deosebiri substanțiale. Dreptul internațional public, deși strâns legat de dreptul intern al statelor, prezintă față de acesta o serie de particularități importante. Principalele aspecte care conturează deosebirile dintre dreptul internațional public și dreptul intern al statelor se referă la: obiectul de reglementare al dreptului internațional, la modul de elaborare a normelor sale, la subiectele acestui drept și la sistemul de aplicare și sancționare a normelor sale.

2. Principiul primatului dreptului internațional asupra dreptului intern devine unul dintre cele mai importante, deoarece sub influența acestui principiu are loc unificarea spațiului internațional, în cadrul căruia toți, de la individ până la statul suveran, sunt obligați să respecte prevederile normelor dreptului internațional. Totodată, principiul primatului dreptului internațional nu presupune că dreptul internațional se va aplica direct în ordinea internă ca drept pozitiv.

3. Declarațiile teritoriale întocmite de Gurvernul Georgiei privind Protocoalele 1 și 12 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și declinarea responsabilității de către Gurvernul Georgiei pentru încălcarea dispozițiilor din Protocolul 12 al Convenției pe teritoriile Abhazia și Osetia de Sud sunt oportune și au o importanță deosebită anume din cauza situației de conflict din aceste două regiuni. Suntem de opinia că declarațiile teritoriale și acțiunea privind declinarea responsabilității pot fi ridicate de Guvernul Georgiei la momentul în care regiunile separatiste Abhazia și Osetia de Sud vor renunța la tendințele separatiste și se vor supune în totalitate statului suveran și independent Georgia.

4. În urma investigațiilor științifice pe marginea dimensiunii operațiunilor pacificatoare ca un factor de reglementare a conflictelor teritoriale în lume, cu regret am constatat că nici doctrina juridică din Republica Moldova și Georgia, nici cea din alte state la care am avut acces, cu unele excepții, nu conține studii științifice complexe și atotcuprinzătoare consacrate problemei soluționării conflictelor teritoriale, de natură să identifice în mod clar cauzele și premisele izbucnirii conflictelor teritoriale, să elucideze mecanismele eficiente soluționării acestora reprezentate prin operațiuni internaționale de pacificare dezvoltate în baza mandatelor internaționale, precum și să determine niște repere certe de concept și conținut referitoare la

domeniul soluționării conflictelor teritoriale prin mandatarea și implementarea operațiunilor de pace.

5. În pofida faptului că Federația Rusă tot mai insistent vehiculează ideea acordării ei, din partea organizațiilor internaționale, a unor drepturi speciale de garant al păcii și stabilității pe teritoriul fostei URSS, acest fapt contravine normelor dreptului internațional public.

6. Operațiunea de menținere a păcii din Moldova, precum și cele din Georgia, au creat un precedent negativ în practica internațională – implicarea în astfel de operațiuni a părților angajate în conflict. Aceste operațiuni nu numai contravin dreptului internațional, dar sunt și ineficiente. Introducerea în zonele de securitate a formațiunilor și tehnicii militare, interdicțiile stabilite pentru observatorii militari, crearea posturilor de grăniceri de către regimul de la Tiraspol, vin să confirme această afirmație.

Capitolul IV al lucrării este intitulat „Procesul de aplicare de către Republica Moldova și Georgia a normelor de drept internațional în soluționarea conflictelor teritoriale”. Un rol însemnat la elaborarea acestui compartiment a fost acordat particularităților de aplicare a normelor dreptului internațional în contextul conflictului teritorial din Transnistria și specificului aplicării normelor dreptului internațional la soluționarea conflictelor teritoriale din Abhazia și Osetia de Sud. La finalul capitolului a fost reliefat rolul jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului în soluționarea cazurilor privind regimurile separatiste din Republica Moldova și Georgia, cu exemple concrete din practica judiciară.

Acest capitol analizează evoluțiile legate de procesul de reglementare a diferendelor din Republica Moldova și Georgia, care pun în evidență destul de clar susținerea separatismului de către Federația Rusă și care are, de fapt, un statut triplu: de stat care a încurajat izbucnirea separatismului și care controlează, în realitate, regiunile separatiste sub aspect militar, economic, financiar etc.; de mediator în procesul de negocieri și de garant al acordurilor atinse; de parte interesată direct de modalitatea finală a soluționării conflictului.

În Subcapitolul unu **”Particularitățile aplicării normelor dreptului internațional în contextul conflictului teritorial din Transnistria”** analizează statul ca subiect de drept internațional în exercitarea jurisdicției în raport de bunuri și persoane. Este evident că în lipsa exercitării de către stat a supremației teritoriale, nu poate fi exercitată nici jurisdicția asupra teritoriului. În doctrina juridică de specialitate, prin supremația teritorială se înțelege împuternicirile statului în exercitarea puterii depline și exclusive în limitele teritoriului de stat. Supremația teritorială este prevăzută și garantată atât prin legislația internă a statului, cât și prin normele dreptului internațional [34, p.76].

Subcapitolul doi, **„Specificul aplicării normelor dreptului internațional în contextul conflictului teritorial din Abhazia și Osetia de Sud”** analizează procesul de autoproclamare a

independenței de către Osetiei de Sud și Abhaziei, care a declanșat dezbateri științifice cu privire la aplicabilitatea dreptului la autodeterminare, inclusiv dreptul la secesiune [57, p.64]. Autodeterminarea și secesiunea constituie chestiuni fundamentale ale dreptului internațional public. În legătură cu aceasta, unii cercetători (C.Walter, A.Ungern-Sternberg etc.) au menționat că dreptul la autodeterminare și chiar la secesiune de care beneficiază popoarele și grupurile etnice, se află în conflict direct cu suveranitatea și integritatea teritorială a statelor [47, p.293]. Alți cercetători au afirmat că dreptul statelor la integritatea teritorială ar putea să nu fie absolut și necalificat, deoarece „dezvoltarea dreptului internațional al drepturilor omului a limitat în multe privințe conceptul de suveranitate a statului” [45, p.21]. Această abordare introduce ideea de secesiune corectivă – un set de condiții care ar putea justifica secesiunea unui popor sau unui grup etnic din statul său părinte ca un „remediu de ultimă instanță” [37, p.67].

UE susține categoric suveranitatea și integritatea teritorială a Georgiei în interiorul granițelor sale recunoscute internațional, iar prin Propunerea de rezoluție depusă pe baza declarației Vicepreședintei Comisiei/Înaltă Reprezentantă a Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate, UE a indicat ferm că la zece ani de la izbucnirea conflictului ruso-georgian și invazia Georgiei de către Rusia, Federația Rusă continuă ocupația ilegală și încearcă să anexeze *de facto* regiunile georgiene Abhazia și Țhinvali/Osetia de Sud, încălcând dreptul internațional și sistemul internațional bazat pe norme. În plus, UE a indicat că la zece ani după războiul dintre Rusia și Georgia, Federația Rusă continuă să-și încalce obligațiile internaționale și refuză să pună în aplicare acordul de încetare a focului din 12 august 2008, mediat de UE.

În Subcapitolul trei, **”Rolul jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului în soluționarea cazurilor privind regimurile separatiste din Republica Moldova și Georgia”** se stipulează faptul că pentru a soluționa cu succes un diferend internațional, jurisdicția sesizată trebuie să aplice normele și principiile proprii dreptului internațional public. În primul rând, se are în vedere aici dreptul pozitiv, adică un drept preexistent, valabil și aplicabil speței la momentul sesizării. Instanța va aplica formele de exprimare a normelor dreptului pozitiv, ceea ce ne trimite imediat la tratate și la cutuma internațională. Privitor la tratatul internațional, în procesul aplicării, inevitabil instanța face uz de funcția interpretării [28, p.34]. La rândul său, cutuma internațională reclamă forța intelectuală a instanței de a identifica acest izvor, constatarea reflectându-se și asupra procesului de aplicare bi- sau/și multilaterală a acesteia [26, p.33].

Subcapitolul patru **”Concluzii la Capitolul 4”** elucidează faptul că un regim juridic internațional, în special un regim juridic expansiv, poate fi considerat a fi aplicabil în regiunile Transnistria, Abhazia și Osetia de Sud este cu atât mai semnificativ, având în vedere statutul regiunilor ca și state *de facto* care nu au obligații și posibilitate de a aplica standardele și normele internaționale, lăsând populația din regiune lipsită de orice protecție juridică internațională.

Suntem de opinia că regimul de drept internațional umanitar ar oferi un anumit nivel de protecție pentru populație, prescriind crimele de război, cum ar fi violul, omorul și tortura, protejând bunurile civile, și oferind o opțiune pentru urmărirea penală a infractorilor prezumați.

Rezumând jurisprudența Curții Europene în cazul susținerii regimurilor separatiste de către anumite state, observăm că existența acestora generează un șir de probleme, referitoare în principal la statul respondent pentru încălcările drepturilor omului produse în acel teritoriu. Totodată există trei subiecți care ar putea fi potențial responsabile de încălcări, unul dintre care nu îndeplinește condițiile pentru angajarea răspunderii și anume: statul autoproclamat.

Prin prisma jurisprudenței sale, rolul Curții Europene s-a afirmat mai ales datorită realizării unui mecanism eficient, viabil în materia garantării drepturilor omului, care tinde să evite crearea unui vid de aplicare a drepturilor omului în teritoriile în care s-au afirmat mișcări separatiste. Aceste deziderate au fost exprimate prin prisma cauzelor împotriva Federației Ruse, Turciei și Republicii Moldova, dar și în cauze care nu vizează direct regimurile separatiste, dar abordează problema jurisdicției extrateritoriale și în care Curtea Europeană a statuat principiile aplicabile în cazul jurisdicției extrateritoriale a statului.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Investigațiile efectuate în cadrul prezentei lucrări au pus în lumină actualitatea și importanța temei de cercetare. Ajunși la finalul acestui studiu, considerăm că scopul urmărit de noi a fost atins, iar obiectivele propuse au fost elucidate.

Pe parcursul lucrării am analizat numeroase surse doctrinare și acte internaționale fapt ce ne-a ajutat în conturarea cu claritate aspectele de drept internațional privind reglementarea conflictelor teritoriale, în special cazul Republicii Moldova și Georgiei. Astfel au fost fundamentate științific și prezentate complet și obiectiv, situația generală în domeniul reglementării conflictelor teritoriale prin optica normelor de drept internațional public, fapt ce permite clarificarea pentru teoreticieni și practicieni a curențelor existente în sistemul internațional, respectiv, permite înaintarea soluțiilor concrete pentru lichidarea lacunelor, contribuind în ultimă instanță la perfecționarea și eficientizarea normelor dreptului internațional.

În urma cercetării realizate la subiectul particularităților de reglementare a conflictelor teritoriale, ne permitem să formulăm un șir de **concluzii teoretico-științifice**:

1. Conflictul teritorial presupune situația de agravare maximă a contradicțiilor în sfera relațiilor naționale și/sau internaționale, exprimate în comportamentul subiecților sub formă de confruntări și ciocniri active (armate sau nearmate).

2. În pofida faptului că statele au o contribuție esențială la procesul de creare și aplicare a reglementărilor privind soluționarea conflictelor teritoriale, cadrul normativ în materia supusă cercetării este învechit, fiind elaborat în mare parte până la mijlocul secolului XX și necesită o adaptare la contextul noilor realități, marcate prin prezența activă a tot mai multor entități statale nerecunoscute de comunitatea internațională.

3. Momentul-cheie în dinamica conflictelor teritoriale este actul de agresiune, care nu doar marchează acutizarea substanțială a conflictelor, ci comportă și un pronunțat caracter juridic, presupunând prin esență o gravă încălcare a normelor și principiilor internaționale. Actul de agresiune este în măsură să declanșeze o reacție în forță a comunității internaționale, fapt ce are impact negativ asupra procesului de soluționare a conflictelor teritoriale. Prin urmare, conflictul teritorial necesită a fi soluționat cu precădere prin mijloace politico-diplomatice și cu evitarea pe cât este posibil a intervențiilor militare.

4. Intervenția părților terțe în soluționarea conflictelor din Transnistria, Abhazia și Osetia de Sud este o acțiune pe cât de necesar, pe atât de complicată, deoarece, în funcție de interesele urmărite, terța parte poate să contribuie atât la soluționarea conflictului, cât și la agravarea acestuia. Cea mai gravă problemă rezidă în rolul distorsionat pe care partea terță îl poate avea la procesul de negocieri, deoarece ea poate urmări realizarea propriilor interese, încălcând grav normele dreptului internațional.

5. Privite în ansamblu, conflictele din Republica Moldova și Georgia demonstrează elocvent că procesul de gestionare a conflictelor internaționale doar aparent se desfășoară potrivit cadrului juridic unanim stabilit și recunoscut de comunitatea internațională. *De facto*, acest proces este dominat de statele mai puternice, care urmăresc satisfacerea propriilor interese. Acest fapt denotă și ineficiența structurilor internaționale de a aplica echidistant cadrul legal internațional față de marile puteri ale lumii, nefiind în stare să le influențeze și cu atât mai mult să le sancționeze.

6. Evoluțiile legate de procesul de reglementare transnistreană pun în evidență susținerea separatismului de către Federația Rusă care are, de fapt, un statut triplu: de stat care a încurajat izbucnirea separatismului și care controlează regiunea transnistreană aspect militar, economic, financiar etc.; de mediator în procesul de negocieri și de garant al acordurilor atinse; de parte interesată direct în menținerea conflictului.

7. Punctul central care împiedică soluționarea conflictelor din Republica Moldova și Georgia este că Federația Rusă a fost recunoscută ca parte-terță la aceste conflicte. Prin urmare, cauza insuccesului soluționării conflictelor teritoriale nu rezidă în imposibilitatea părților (Republicii Moldova și Transnistria) de a conveni asupra unor soluții reciproc avantajoase, dar în implicarea Rusiei ca „terță parte” și a eforturilor ei de a-și realiza interesele proprii în regiune. Aceste momente dovedesc persuasiv că conflictul transnistrean este un conflict internaționalizat, în care deciziile sunt luate de Federația Rusă în numele Transnistriei.

8. Soluția pentru rezolvarea conflictului transnistrean pot consta fie în înlăturarea Federației Rusie din procesul de negocieri și din misiunea de pacificare, fie acceptarea modelului de soluționare a conflictului propus de către Federația Rusă, care din câte se știe, contravine sub toate aspectele intereselor Republicii Moldova ca stat suveran și independent.

9. Declarațiile teritoriale întocmite de Guvernul Georgiei la Protocoalele 1 și 12 ale Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și declinarea responsabilității de către Guvernul Georgiei pentru eventualele încălcări, pe teritoriile Abhazia și Osetia de Sud, a dispozițiilor Protocolul 12 din Convenție, sunt oportune și au o importanță deosebită anume din cauza situației de conflict din aceste două regiuni. Declarațiile teritoriale și declinarea responsabilității vor putea fi ridicate de Guvernul Georgiei la momentul în care regiunile separatiste Abhazia și Osetia de Sud renunță la tendințele separatiste.

10. Operațiunea de menținere a păcii din Transnistria (instituită la 21 iulie 1992), precum și cea din Abhazia (instituită la 24 august 1993 și încetată la 15 iunie 2009), au creat un precedent negativ în practica internațională din cauza implicării la operațiuni a părților angajate în conflict. Aceste operațiuni nu numai contravin dreptului internațional, dar sunt și ineficiente. Introducerea în zonele de securitate a formațiunilor și tehnicii militare, interdicțiile stabilite

pentru observatorii militari, crearea posturilor de grăniceri de către regimurile separatiste, vin să confirme aceste concluzii.

11. Operațiunea de menținere a păcii din Transnistria este nelegitimă și atipică deoarece nu a fost plasată, conform prevederilor dreptului internațional, sub mandatul unei organizații de securitate globală sau regională. În așa mod, operațiunea de menținere a păcii în raioanele de est ale Republicii Moldova contravine atât normelor dreptului internațional, cât și statutului-cadru al organizațiilor internaționale (ONU/OSCE).

12. Conflictul transnistrean înglobează două diferende distincte: unul – care vizează cazul de separatism de pe teritoriul Republicii Moldova (diferend dintre Republica Moldova și autoritățile din Transnistria) și altul – care se referă la dislocarea ilegală a bazei militare a Federației Ruse pe teritoriul Republicii Moldova (diferend dintre Republica Moldova și Federația Rusă).

13. Rolul Curții Europene a Drepturilor Omului s-a afirmat mai ales datorită realizării unui mecanism eficient și viabil în materia garantării drepturilor omului, care tinde să evite crearea unui vid de aplicare a drepturilor omului în teritoriile cu regimuri separatiste. Aceste deziderate au fost exprimate prin prisma cauzelor împotriva Federației Ruse, Republicii Moldova și Georgiei, dar și în cauze care nu vizează direct regimurile separatiste, dar în care Curtea Europeană a statuat principiile aplicabile în cazul jurisdicției extrateritoriale a statului.

14. Am constatat că la examinarea de Curtea Europeană a cauzelor în care unul dintre subiecți este Transnistria, Abhazia sau Osetia de Sud, Curtea solicită un interval mai îndelungat pentru cercetarea obiectivă și amănunțită a circumstanțelor de fapt și de drept, comparativ cu timpul utilizat de Curte la examinarea unor cauze tradiționale.

15. Existența regimurilor separatiste generează un șir de probleme pentru Curtea Europeană referitoare la statul respondent pentru încălcările drepturilor omului produse în teritoriile de conflict. Practica ne demonstrează că Curtea Europeană analizează toate circumstanțele cu valoare juridică și pune obligația despăgubirilor pecuniară în seama aceluia stat (cazul Federației Ruse), care deține controlul asupra teritoriilor separatiste.

În pofida încercărilor permanente a statelor de reglementare a conflictelor teritoriale, considerăm că eforturile internaționale în domeniu nu și-au găsit încă o reflectare științifică consecventă și complexă la nivel național și internațional. Din acest motiv, considerăm binevenite unele *recomandări* în vederea consolidării sistemului internațional:

1. Acțiunile Republicii Moldova și Georgiei în soluționarea conflictelor teritoriale trebuie să fie îndreptate spre a convinge Federația Rusă că politica sa actuală de sprijinire a separatismului în Transnistria, Abhazia și Osetia de Sud nu este profitabilă pentru Rusia pe termen lung și nu corespunde obiectivelor strategice ale politicii externe a acestui stat.

2. Strategia activă a Republicii Moldova și Georgiei trebuie să fie orientată în a reduce dependența regimurilor de la Tiraspol, Suhumi și Tskhinvali față de Federația Rusă. Este necesar de a conduce Federația Rusă spre concluzia că nu este în interesul ei să alimenteze separatismul, în special atunci când Moscova se confruntă cu provocări similare în propriile regiuni, precum Caucazul de Nord, regiunea Kaliningrad și Extremul Orient.

3. Acțiunile Republicii Moldova și Georgiei în vederea soluționării conflictelor din Transnistria, Abhazia și Osetia de Sud necesită a fi bazate pe următoarele *tactici esențiale*: a) respectarea principiilor integrității teritoriale și inviolabilității frontierelor de stat; b) metodele și mijloacele folosite pentru restabilirea integrității teritoriale să fie îndreptate spre asigurarea securității țării, independenței reale, consolidării suveranității statului, dezvoltării economice și menținerii echilibrului geopolitic; c) menținerea unei poziții pro-active care să fie bazată pe strategii bine gândite și cooperare eficientă cu partenerii străini; d) nucleul eforturilor de restabilire a integrității teritoriale trebuie să-l constituie interesele populației din Transnistria, Abhazia și Osetia de Sud; e) să fie asigurată internaționalizarea procesului de soluționare a conflictelor în ceea ce privește participarea la acest proces a comunității internaționale; f) să fie diminuate la maxim intențiile Federației Ruse de a juca rolurile-cheie de pacificator și intermediar, dar și intențiile negative ale unor structuri internaționale care alimentează criza separatistă pentru a-și menține influențele politice pe arena internațională.

4. Implicarea comunității internaționale în soluționarea conflictului transnistrean prin plasarea operațiunii de menținere a păcii din Transnistria sub mandatul unei organizații internaționale abilitate cu soluționarea problemelor de securitate (ONU, OSCE).

5. Denunțarea de către statul Republica Moldova a Acordului privind principiile reglementării pașnice a conflictului militar în regiunea transnistreană semnat de Moldova și Rusia la 21 iulie 1992. Denunțarea să fie efectuată de Republica Moldova conform prevederilor articolului 8 din Acordul nominalizat, cu elaborarea și prezentarea unei poziții ferme a Republicii Moldova referitor la crearea forțelor de menținere a păcii în strictă concordanță cu normele dreptului internațional.

6. Instituirea în Transnistria a unui regim de drept internațional umanitar, care va oferi un nivel de protecție pentru populația din regiune. Aplicarea în Transnistria a regimului dreptului umanitar va acorda posibilitatea prescrierii crimelor de război, cum ar fi violul, omorul și tortura, protejarea bunurilor civile, dar și opțiuni pentru urmărirea penală a infractorilor prezumați.

7. Conducerile din Republica Moldova și Georgia să denunțe oficial acțiunile ilegale ale Federației Ruse care și-a legitimizat propriile operațiuni de menținere a păcii pe teritoriul fostei URSS. În acest scop, propunem să fie inițiate consultări între factorii de resort din Guvernul

Republica Moldova și Guvernul Georgia pentru elaborarea unei poziții comune și prezentarea acesteia în adresa organizațiilor internaționale.

9. Substituirea funcției de Viceprim-ministru pentru Reintegrare din Republica Moldova cu un organ special abilitat cu împuterniciri de elaborare și coordonare a politicii statului în problema transnistreană. O primă activitate al acestui organ special ar fi elaborarea unei concepții statale clare care ar include măsuri concrete privind soluționarea conflictului transnistrean și aprobarea ulterioară a acesteia de către guvern și parlament. Recomandăm să fie implicați experți internaționali în efectuarea acestei remanieri.

10. Retragerea definitivă de către Federația Rusă a grupului operativ de militari rămași în Transnistria încă din fosta Armată a 14-a și transformarea zonei de securitate din regiunea transnistreană în zonă demilitarizată, cu extinderea acesteia pe tot teritoriul din stînga Nistrului. Monitorizarea îndeplinirii acestei sarcini să fie realizată de către pacificatorii internaționali.

BIBLIOGRAFIE

în limba română:

1. ANTON T. Conflictul înghețat din raioanele de est ale Republicii Moldova. Eficacitatea operațiunii pacificatoare. In the: Studia Universitatis. Seria Științe Sociale (Republic of Moldova), 2008, no.1, p.180-184. ISSN: 1814-3199
2. ARHILIUC V. Diplomația preventivă și securitatea colectivă a statelor. Autoreferatul tezei de doctor habilitat în drept, Chișinău, 2002, 38 p.
3. BONTEA O. Studiu teoretico-practic privind diferendele internaționale și dreptul tratatelor internaționale: Monografie. Chișinău: Cuvântul-ABC, 2012, 152 p. ISBN: 978-9975-4309-5-1
4. BURIAN A. Metode și procedee de soluționare a conflictelor în politica externă a statelor. In the: Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale (Republic of Moldova), 2008, nr.3, p.39-46.
5. COMȘA A.-M. Operațiunile pacificatoare ca factor de reglementare a conflictelor etnopolitice din perspectiva dreptului internațional public. Autoreferatul tezei de doctor în drept, Chișinău, 2015, 32 p.
6. Gribincea V., Goinic D. Republica Moldova la Curtea Europeană a Drepturilor Omului în anul 2018. Notă analitică. Chișinău: Centrul de Resurse Juridice din Moldova, 2019
7. GRIBINCEA V., MACRINICI S. Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Reglementări de bază și jurisprudența în cazurile moldovenești. Chișinău: Arc, 2007, p.13-38. ISBN: 978-9975-61-245-6
8. POALELUNGI M., Convenția Europeană a drepturilor omului: Obligații pozitive și negative. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015, 320 p., p. 238, ISBN 978-9975-535397
9. POALELUNGI M., Excepții la obligația de protecție în lumina jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului. În: Revista Institutului Național al Justiției, nr. 1 (32), 2015, p. 14-20.
10. POALELUNGI M., SÂRCU D., GRIMALSCHI L. și alții. Convenția Europeană a drepturilor omului. Comentariu asupra hotărârilor Curții Europene a drepturilor omului versus Republica Moldova. Concluzii și recomandări. Chișinău: Tipografia Centrală, 2017, p.26.

în limba engleză:

11. BAKKE K., LINKE A., O'LOUGHLIN F. Dynamics of state-building after war: External-internal relations in Eurasian de facto states. In the: Political Geography (United Kingdom), 2018, no.63, p.160-172. ISSN: 2402-5031

12. BEAT K., SUSSEX M. The Russo-Georgian War: Identity, Intervention and Norm Adaptation. In the: Collection of scientific materials „Conflict in the Former USSR”. New York: Cambridge University Press, 2012, p.104-113. ISSN: 2024-7595
13. BEJAN A.M. The status of the peacekeeping operations in the transnistrian conflict. In the: Contemporary Readings in Law and Social Justice (USA), 2017, no.9, p.240-251. ISSN: 1948-9137
14. BENCHECI D. Political crisis in Transnistria and its effects upon the transdnestrian conflict settlement. In the: Studia Universitatis. Social Sciences Series (Republic of Moldova), 2010, no.8, p.212-216. ISSN: 1814-3199
15. BJÖRGVINSSON D. The intersection of international law and domestic law: a theoretical and practical analysis. Cheltenham: Edward Elgar Pub Ltd, 2015, p.99-107. ISBN: 9781785361869
16. BLANK S. America and the Russo-Georgian War. In the: Small Wars & Insurgencies (USA), 2009, no.6, p.427. ISSN: 0959-2318
17. BUCLIȘ M. Analysis of the hybrid war effects on the security of the Republic of Moldova in the present security context. In the: Studia Securitatis (Romania), 2018, no.1, p.51-59. ISSN: 1843-2925
18. BURIAN A. The Transnistrian Conflict – The Prospects of its Resolution. A view from Kishinev. In the: Internationaler Verlag der Wissenschaften (Germany), 2012, p.9-19. ISBN: 978-3-631-62638-2
19. BÜSCHER K., FISCHER S., HALBACH U. Not Frozen! The Unresolved Conflicts over Transnistria, Abkhazia, South Ossetia and Nagorno-Karabakh in Light of the Crisis over Ukraine. Berlin: Stiftung Wissenschaft und Politik, 2016, 231 p. ISBN: 765434694X
20. CRUCERU V. Thoughts on Abkhaz-Georgian conflict. Historical landmarks and Russia's influence. In the: Bulletin of „Carol I” National Defence University (Romania), 2014, no.4, p.49-59. ISSN: 1584-1928
21. CZAPLIŃSKI W., KLECZKOWSKA A. Unrecognised Subjects in International Law. Warsaw: Scholar Publishing House Ltd, 2019, 288 p. ISBN: 978-83-7383-964-9
22. DANILOV D. Transnistrian settlement: the external context. In the: Modern Europe: Journal of Socio-Political Studies (Poland), 2015, no.2, p.21-29. ISSN: 0278-839X
23. DE LA PEDRAJA R. The Russian Military Resurgence: Post-Soviet Decline and Rebuilding, 1992-2018. North Carolina: Jefferson, 2018, 233 p. ISBN: 1476669910
24. European Commission, European Neighbourhood Policy, http://ec.europa.eu/world/enp/index_en.htm (accessed at 10.03.2020).

25. Extra-territorial jurisdiction of States Parties to the European Convention on Human Rights, *Pisari v. the Republic of Moldova and Russia*, https://www.echr.coe.int/Documents/FS_Extra-territorial_jurisdiction_ENG.pdf (accesat 12.05.2019).
26. GERARDS J., LIZE R. Access to justice in the European Convention on Human Rights system. In the: *SAGE Journals (United States of America)*, 2017, Volume 35, Issue 1, p.27-35. ISSN: 1708-2360
27. GALINSKII I.N., MACHUGA V.V. The Moldovan-Transnistrian conflict: features of development in the early XXI century. In the: *Bulletin of the Moscow Region State University (Russian Federation)*, 2018, no.2, p.49-58. ISSN: 2224-0209
28. GÂLEA I. A Brief Commentary on the Resolution on the Activation of the ICC Jurisdiction over the Crime of Aggression. In the: *Romanian Journal of International Law (Roumania)*, 2018, no.19, p.28-36. ISSN: 1493-2047
29. GERRITS A., BADER M. Russian patronage over Abkhazia and South Ossetia: implications for conflict resolution. In the: *East European Politics (The Netherlands)*, 2016, Volume 32, Issue 3, p.291-299. ISSN: 1275-2850
30. GIORGETTI C. *Resolving Conflicts in the Law*. Brill: Nijhoff, 2019, 342 p. ISBN: 9004316523
31. GUYOMAR M. Territorial Belonging – Inclusion and Exclusion from State Territories. In the: *European Review of Public Law (Greece)*, 2017, Volume 29, no.1 (103), p.11-19. ISSN: 1105-1590
32. GUYOMAR M. Territorial Belonging – Inclusion and Exclusion from State Territories. In the: *European Review of Public Law (Greece)*, 2017, Volume 29, no.1 (103), p.11-19. ISSN: 1105-1590
33. HILL W. *Russia, the Near Abroad, and the West: Lessons from the Moldova-Transdnistria Conflict*. Washington: Woodrow Wilson Center Press, 2013, 285 p. ISBN: 978-1421405650
34. KOSKENNIEMI M., RECH W., FONSECA M.J. *International law and empire: historical explorations*. Oxford: Oxford University Press, 2017, 476 p. ISBN: 978-9941-0-5882-0
35. KHASANOVA A.A. International legal aspects of recognition of South Ossetia. In the: *Review of comparative analysis of foreign legislation and jurisprudence (Russian Federation)*, 2018, no.1, p.142.
36. LUCAK N. *Georgia v. Russia Federation: A Question of the Jurisdiction of the International Court of Justice*. In the: *Maryland Journal of International Law (USA)*, Volume 27, 2012, Issue 1, p.318-327. ISSN: 1837-3278

37. LAURINAVIČIŪTĖN L., BIEKŠA L. The Relevance of Remedial Secession in the Post-Soviet „Frozen Conflicts”. In the: *International Comparative Jurisprudence (Lithuania)*, 2015, Volume 1, Issue 1, p.65-73. ISSN: 2351-6674
38. O'REILLY K., HIGGINS N. The Role of the Russian Federation in the Pridnestrovian Conflict: An International Humanitarian Law Perspective. In the: *Irish Studies in International Affairs (Republic of Ireland)*, 2008, Volume 19, p.57-68. ISSN: 0332-1460
39. ROMASHKINA N., RASTOLTSEV S. Unresolved conflicts on the post-soviet space in Europe and the role of Russia in the settlement (Transnistrian and Nagorno Karabakh conflicts cases). In the: *Strategic Stability in the 21st Century (Russian Federation)*, 2016, no.4 (77), p.51-69. ISSN: 0014-6418
40. SIERRA O. Shaping the Neighbourhood? The EU's Impact on Georgia. In the: *Europe-Asia Studies (Scotland)*, 2011, Volume 63, no.8, p.912-973. ISSN: 0966-8136
41. STANLEY R. *Defense of the West: NATO, The European Union, and the Transatlantic Bargain*, 1st Edition. Manchester: University Press, 2016, 335 p. ISBN: 978-1526105769
42. SUSI M. International reports as trumps in international litigation: recent judgment of the European court of human rights in the Georgia v. Russia (I) case. In the: *Journal Russian Journal of Communication (Russian Federation)*, Volume 7, 2015, Issue 3, p.309-317. ISSN: 2819-1735
43. TAGLIAVINI H. *Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia*, Report of the Council of the European Union, Brussels, Volume I-III, September 2009, 113 p. ISBN: 0827981403X
44. The European Commission Delegation to Georgia, *European Neighbourhood Policy – Georgia*, 3 April 2008, www.delgeo.ec.europa.eu/en/press/4april2008.html (accessed at 12.03.2020).
45. VOLK Ch. The Problem of Sovereignty in Globalized Times. In the: *Law, Culture and the Humanities (USA)*, 2019, no.2, p.19-24. ISSN: 5847-1344
46. United Nations, Resolution no.858, August 24, 1993, <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/N93/03/IMG/N9346603.pdf> (accessed at 15.03.2020).
47. WALTER C., UNGERN-STERMBERG A. *Self-determination and secession in international law*. Oxford: University Press, 2014, 493 p. ISBN: 978019870275
48. GARAZ M. *Legal evaluation according to the norms of international law and the process of peacekeeping in the Transnistrian conflict*. Chisinau: Print Caro, 2001, 224 p. ISBN: 9783658235178
49. ALEXIANU R. War of Alphabets in Transnistria. European Court of Human Rights and the „Catan Case”. In the: *The European Integration – Realities and Perspectives (Romania)*, 2015, Volume 10, p.20-29. ISBN: 2069-9344.

în limba rusă:

50. БОЛЬШАКОВ А.Г. Внутренние вооруженные конфликты в странах Северо-Восточной Евразии в начале XXI в.: трансформация и перспективы завершения. In the: Вестник Санкт-Петербургского университета, 2019, Том 35, Выпуск 1, p.122-138. ISSN: 2074-1243
51. БУРИАН А. Решение приднестровского конфликта – главный фактор сохранения национальной идентичности Молдовы. In the: Международная конференция «Гражданская идентичность и европейская интеграция – факторы для укрепления молдавской государственности», Кишинев, 5-6 октября 2011. Кишинев: CEP USM, 2011, p.29-35. ISBN: 978-9975-71-169-2
52. БУТОВА Т.В., ДУНАЕВА А.И., УДАЧИН Н.О. Проблема изоляции Абхазии и пути ее решения. In the: Интернет-журнал „Науковедение”, 2014, №3 (22), p.7-21. ISSN: 2223-5167
53. ДЗИДЗОЕВ В.Д. Осетинская интеграция: сторонники и противники. In the: Вестник Владикавказского научного центра, 2016, no.1, p.13-29. ISSN: 4561-2195
54. ДЗИДЗОЕВ В.Д. Политико-правовые аспекты выхода Республики Южная Осетия из состава Грузии в постсоветский период. In the: Известия вузов. Северо-Кавказский регион. Общественные науки, 2009, no.6, p.21-32. ISSN: 2451-5194
55. Закон СССР № 1457-1 от 26.04.1990 „О разграничении полномочий между Союзом ССР и субъектами Федерации”. In the: Ведомости Съезда Народных Депутатов и Верховного Совета СССР, 1990, №19.
56. ЛИТВИНЕНКО В.Т. Политические процессы становления государственности Абхазии, Южной Осетии и Приднестровья в контексте обеспечения безопасности граждан России, проживающих в этих республиках. Монография. Ростов-на-Дону: Феникс, 2012, 254 p. ISBN: 062494153038
57. ШЕПЕНКО Р.А. Реализация принципа самоопределения народов и налоговое право: опыт Грузии. In the: Российский журнал правовых исследований, 2017, № 2 (11), p.55-67. ISSN: 5062-2414

în limba georgiană:

58. ALEXIDZE L. International Law and Georgia, from Antiquity to Present: Selected Papers Published in 1957–2012 (საერთაშორისო სამართალი და საქართველო, ანტიკურ დროიდან დღემდე: არჩეული ნაშრომები გამოქვეყნებულია 1957–2012 წლებში). Tbilisi: Tbilisi State University, 2012, 431 p. ISBN: 925-82-6736-738-2
59. GAPRINDASHVILI P., TSITSIKASHVILI M., ZOIDZE G. One step closer – Georgia, EU-integration, and the settlement of the frozen conflicts? (ერთი ნაბიჯი უფრო

ახლოს - საქართველო, ევროკავშირში ინტეგრაცია და გაყინული კონფლიქტების მოგვარება?). Tbilisi: Grass Reformanda, 2019, 126 p. ISBN: 925-0415756025

60. GOGOLASHVILI K. The South Caucasus. The European Future. The South Caucasus 2018: Facts, Trends, Future Scenarios (სამხრეთ კავკასია. ევროპული მომავალი. სამხრეთ კავკასიის 2018 წელი: ფაქტები, ტენდენციები, მომავალი სცენარები). Tbilisi: Konrad Adenauer Stiftung, 2013, 389 p. ISBN: 978-9941-0-5882-0

61. HATIDZE G. The Legal Basis and Guiding Principles of United Nations Peacekeeping Operations. In the: ხელისუფლება და საზოგადოება: ისტორია, თეორია, პრაქტიკა / დიადიპლომატიის ასოციაციის სამეცნიერო ჟურნალი. თბილისი (Government and Society: History, Theory, Practice / Scientific Journal of the Association of Open Diplomacy (Tbilisi)), 2011, no.3, p.85-96. ISSN: 1714-7029

62. АХВЛЕДИАНИ М. Грузия-Абхазия в среднесрочной перспективе до 2020 года. Дискуссионные доклады (საქართველო-აფხაზეთი სამუალოვადიან პერიოდში 2020 წლამდე. დისკუსიის ფურცლები). Tbilisi: International Alert, 2018, 148 p. ISSN: 4203-3975

63. ДЗИДЗОЕВ В.Д. Абхазия и Южная Осетия – суверенные, демократические, правовые молодые государства южного кавказа: политико-правовые аспекты (აფხაზეთი და სამხრეთ ოსეთი - სამხრეთ კავკასიის სუვერენული, დემოკრატიული, კანონიერი სახელმწიფოები: პოლიტიკური და სამართლებრივი ასპექტები). In the: Вестник Владикавказского научного центра (Республика Северная Осетия), 2017, no.3, p.14-32. ISSN: 2590-3197

64. ДЗИДЗОЕВ В.Д. Суверенитет Абхазии и Южной Осетии: историко-правовое обоснование (აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის სუვერენიტეტი: ისტორიული და სამართლებრივი დასაბუთება). In the: Вестник Северо-Осетинского государственного университета имени К.Хетагурова, 2015, no.2, p.34-52. ISSN: 4582-7190

65. ДЗИДЗОЕВ В.Д., ДЗУГАЕВ К.Г. Южная Осетия в ретроспективе грузино-осетинских отношений (სამხრეთ ოსეთი ქართულ-ოსური ურთიერთობების რეტროსპექტივაში). Цхинвал, 2007, 165 p. ISSN: 5411-3193

66. KORKELIA K., DOLIDZE A. European Standards of Human Rights and their influence on Georgian legislation and practice (ადამიანის უფლებათა ევროპული სტანდარტები და მათი გავლენა საქართველოს კანონმდებლობაზე და პრაქტიკაზე). Tbilisi: Human Rights for All, 2019, 137 p.

LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI

Articole în reviste de circulație internațională:

1. Alexander KURTSKHALIA, Strategies and tactics for the settlement of territorial conflicts in the Republic of Moldova and Georgia in the light of international law. În: Studia Securitatis, nr. 1, XIV/2020, Sibiu, Editura Universitatii Lucian Blaga din Sibiu, p. 83-97
2. Alexander KURTSKHALIA The role of the jurisprudence of the European Court of Human Rights in resolving cases concerning separatist regimes in the Republic of Moldova and Georgia. În: Anuarul Laboratorului Pentru Analiza Conflictului Transnistrean, III/ 2019, nr. 1, p. 71-88, Sibiu, Editura Universitatii Lucian Blaga din Sibiu
3. Alexander KURTSKHALIA, Diana BENCHECI, Marcel BENCHECI, Strategii și tactici de soluționare a conflictelor teritoriale din Republica Moldova și Georgia prin prisma dreptului internațional, Anuarul Laboratorului Pentru Analiza Conflictului Transnistrean, III/ 2019, nr. 1, p. 9-24, Sibiu, Editura Universitatii Lucian Blaga din Sibiu

Articole în culegeri naționale:

4. Alexander KURTSKHALIA, Aspects regarding the application of the norms of international humanitarian law in the settlement of the Transnistria, Abkhazia and South Ossetia conflicts. În: Moldoscopie, 1(88) / 2020 / ISSN 1812-2566, CZU: 341.3(100-87), DOI: 10.5281/zenodo.3921853, p. 55-67
5. Alexander KURTSKHALIA, Causes of the emergence and evolution of territorial conflicts within the community of independent states: the case of the Republic of Moldova and Georgia. În: Moldoscopie, 4(87) / 2019 / ISSN 1812-2566, CZU: 323.173[(478)+479+(470+571)], DOI: 10.5281/zenodo.3587365, p. 54-64.
6. Alexander KURTSKHALIA, The application process of international law in solution of territorial conflict of the Republic of Moldova and Georgia. În: Moldoscopie, 3(86) / 2019 / ISSN 1812-2566, CZU: 341.1/.8:327(478-1.49.22), DOI: 10.5281/zenodo.4084930, p. 69-79
7. Alexander KURTSKHALIA, Marcel BENCHECI, Is the contemporary international security system at crossroads? În: Moldoscopie, 1(68) / 2015 / ISSN 1812-2566, CZU: 327.56/57, p. 131-141
8. Alexander KURTSKHALIA, Marcel BENCHECI, Peacekeeping operations as a factor in regulating territorial conflicts in the Republic of Moldova and Georgia. În: Studii naționale de securitate. Revistă științifico-practică, nr. 1 (1), 2020, ISSN 2587-3822, p. 139-155
9. Alexander KURTSKHALIA, The impact of territorial conflicts on national security. În: Studii naționale de securitate. Revistă științifico-practică, nr. 2 (2), 2020, ISSN 2587-3822, p. 204-214.

Materiale / teze la conferințe internaționale din Republica Moldova:

10. AUM Conference, 2018

Materiale/ teze la conferințe naționale cu participarea internațională din Republica Moldova:

11. Alexander KURTSKHALIA, Aspects regarding the application of the norms of international humanitarian law in the settlement of the transnistrian conflict. În: Conferința națională cu participare internațională ntegrare prin cercetare si inovare. Științe sociale. Vol. 2, 2019. Conferința "Integrare prin cercetare și inovare" Chișinău, Moldova, 7-8 noiembrie 2019, CZU: 341.3+323.2(478), p. 96-99.

12. Alexander KURTSKHALIA, Diana HÎRBU, Conflictul teritorial – concept, structură și forme de manifestare. În: Conferința științifico-practică națională ”Mandatul de securitate: problem actuale de interpretare, legislație și practică. Chișinău, Editura SIS, Tipografia Print-Caro, 2020, ISBN 978-9975-56-7831, p. 294-309.

ADNOTARE

Kurtskhalia Alexander. „Aspecte de drept internațional privind reglementarea conflictelor teritoriale: cazul Republicii Moldova și Georgiei”. Teză pentru obținerea gradului științific de doctor în drept. Specialitatea: 552.08. Drept internațional și european public. Chișinău, 2021.

Domeniul de studiu. Lucrarea fundamentează un studiu complex în sfera dreptului internațional și european public, fiind axată pe reglementarea conflictelor teritoriale, în special asupra cazului Republicii Moldova și Georgiei.

Structura tezei: introducere, 4 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia din 332 surse, 181 pagini text de bază.

Cuvintele-cheie: conflict teritorial, diferend, reglementare, drept internațional, operațiuni pacifitoare, negocieri, ordine juridică internațională, integritate teritorială, organizații internaționale, regimuri separatiste, aplicarea dreptului internațional în dreptul intern, gestionarea conflictelor.

Scopul și obiectivele cercetării. Scopul tezei constă în abordarea complexă a raporturilor din sfera dreptului internațional în materia conflictelor teritoriale, cu privire specială asupra conflictelor teritoriale din Republica Moldova și Georgia, analizate prin prisma prevederilor legislațiilor naționale, instrumentelor internaționale, opiniilor doctrinare și practicii judiciare în domeniu. Obiectul de cercetare al tezei este axat pe cercetarea științifică a legislației din domeniul dreptului internațional public și pe relevarea semnificației acesteia în materia conflictelor teritoriale.

Noutatea și originalitatea științifică. Teza conține o serie de concluzii și recomandări științifice, care vin să completeze problematica juridică în domeniul reglementării conflictelor teritoriale pe baza exemplului Republicii Moldova și Georgiei, însoțită de perfecționarea cadrului normativ-juridic internațional în materia conflictelor teritoriale.

Problema științifică importantă soluționată constă în investigarea complexă a conflictelor teritoriale, cu privire specială la cazul Republicii Moldova și Georgiei, ceea ce a permis elucidarea principalelor probleme juridice și politice ce afectează reglementarea conflictelor teritoriale și identificarea celor mai reușite soluții de perfecționare a normelor dreptului internațional în materie.

Semnificația teoretică. Rezultatele investigației sunt benefice dezvoltării continue a științei dreptului internațional și european public, mai ales prin abordarea complexă a reglementărilor internaționale și naționale privind conflictele teritoriale din Republica Moldova și Georgia. Rezultatele și concluziile, ce reflectă soluțiile teoretice degajate, servesc drept suport pentru perfecționarea legislației la acest capitol.

Valoarea aplicativă. În baza cercetărilor realizate, s-a constatat existența unor curenți și omisiuni de ordin teoretico-normativ. Pentru înlăturarea acestor neajunsuri, au fost formulate concluzii și recomandări menite să îmbunătățească calitatea cadrului normativ din sfera de reglementare a conflictelor teritoriale, cu precădere a celor din Republica Moldova și Georgia. Drept rezultat, au fost relevate recomandări practice a căror implementare poate influența în mod decisiv existența și consolidarea legislației în domeniu.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele cercetării au fost expuse în textele articolelor științifice, fiind discutate și evaluate în cadrul conferințelor de profil naționale și internaționale.

ANNOTATION

Kurtskhalia Alexander. „The aspects of international law on the regulation of territorial conflicts: the case of Republic of Moldova and Georgia”. Thesis for obtaining the scientific degree of doctor in law. Specialty: 552.08. International and European public law. Kichinev, 2021.

Field of study. The paper includes a complex study in the field of international and European public law, being focused on the settlement of territorial conflicts, with a special focus on the case of the Republic of Moldova and Georgia.

Structure of the thesis: introduction, 4 chapters, general conclusions and recommendations, bibliography from 332 sources, 181 basic text pages.

Key words: territorial conflict, dispute, regulation, international law, peace operations, negotiations, international legal order, territorial integrity, international organizations, separatist regimes, application of international law in domestic law, conflict management.

Purpose and objectives of the research. The purpose of the thesis consists in the complex approach of the reports from the field of international law in the field of territorial conflicts, with special focus on territorial conflicts in the Republic of Moldova and Georgia, analyzed through the provisions of national laws, international instruments, doctrinal opinions and judicial practice in the field. The research object of the thesis is focused on the scientific research of the legislation in the field of public international law and on the discovery of its significance in the field of territorial conflicts.

The novelty and the scientific originality. The thesis contains a series of scientific conclusions and recommendations, which complement the legal issues in the field of territorial conflicts settlement based on the example of the Republic of Moldova and Georgia, together with the improvement of the international normative-legal framework in the field of territorial conflicts.

The important scientific problem solved consists in the complex investigation of the territorial conflicts, with special regard to the case of the Republic of Moldova and Georgia, which allowed the elucidation of the main legal and political problems affecting the settlement of the territorial conflicts and the identification of the most successful solutions for improving the norms of international law in material.

Theoretical significance. The results of the investigation are beneficial to the continuous development of the science of international and European public law, especially through the complex approach of international and national regulations regarding territorial conflicts in the Republic of Moldova and Georgia. The results and conclusions, reflecting the theoretical solutions, serve as support for the improvement of the legislation in this chapter.

Application value. Based on our research, it was found that there are numerous theoretical and normative deficiencies and omissions. To overcome these shortcomings, conclusions and recommendations were formulated aimed at improving the quality of the regulatory framework in the area of territorial conflicts, especially those in the Republic of Moldova and Georgia. As a result, practical recommendations have been revealed whose implementation can decisively influence the existence and consolidation of the legislation in the field.

Implementation of scientific results. The results of the research were presented in the texts of the scientific articles, being discussed and evaluated at national and international conferences.

АННОТАЦИЯ

Курцхалия Александр. «Аспекты международного права в отношении урегулирования территориальных конфликтов: на примере Республики Молдова и Грузии». Диссертация на соискание ученой степени доктора юридических наук. Специальность: 552.08. Международное и европейское публичное право. Кишинев, 2021.

Область исследования. Статья основывается на комплексном исследовании в области международного и европейского публичного права, уделяя особое внимание урегулированию территориальных конфликтов, на примере Республики Молдова и Грузии.

Структура диссертации: введение, 4 главы, общие выводы и рекомендации, библиография из 332 источников, 181 основных текстовых страниц.

Ключевые слова: территориальный конфликт, спор, регулирование, международное право, миротворческие операции, переговоры, международный правовой порядок, территориальная целостность, международные организации, сепаратистские режимы, применение международного права во внутреннем праве, урегулирование конфликтов.

Цель и задачи исследования. Цель дипломной работы состоит в комплексном подходе к докладам из области международного права в области территориальных конфликтов с особым акцентом на территориальные конфликты в Республике Молдова и Грузии, которые анализируются с помощью положений национальных законов, международных документов, доктринальных мнений и судебной практики в этой области. Объект исследования дипломной работы направлен на научное исследование законодательства в области публичного международного права и выявление его значения в сфере территориальных конфликтов.

Новизна и научная оригинальность. Диссертация содержит ряд научных выводов и рекомендаций, дополняющих правовые вопросы в области урегулирования территориальных конфликтов на примере Республики Молдова и Грузии, а также совершенствование международной нормативно-правовой базы в области территориальных конфликтов.

Решаемая важная научная проблема заключается в комплексном расследовании территориальных конфликтов, особенно в случае Республики Молдова и Грузии, что позволило выявить основные правовые и политические проблемы, затрагивающие урегулирование территориальных конфликтов, и выявить наиболее успешные решения для совершенствования норм международного права в неважно.

Теоретическое значение. Результаты исследования полезны для постоянного развития науки международного и европейского публичного права, особенно благодаря комплексному подходу международных и национальных нормативных актов по территориальным конфликтам в Республике Молдова и Грузии. Результаты и выводы, отражающие теоретические решения, служат поддержкой для улучшения законодательства в этой главе.

Прикладное значение. На основании проведенного исследования было выявлено наличие теоретических и нормативных недостатков и упущений. Для преодоления этих недостатков были сформулированы выводы и рекомендации по улучшению качества нормативно-правовой базы в области урегулирования территориальных конфликтов, особенно в Республике Молдова и Грузии. В результате были выявлены практические рекомендации, реализация которых может оказать решающее влияние на существование и консолидацию законодательства в этой области.

Внедрение научных результатов. Результаты исследования были представлены в текстах научных статей, обсуждались и оценивались на национальных и международных конференциях.

Alexander KURTSKHALIA

**ASPECTE DE DREPT INTERNAȚIONAL PRIVIND
REGLEMENTAREA CONFLICTELOR TERITORIALE:
CAZUL REPUBLICII MOLDOVA ȘI GEORGIA**

**SPECIALITATEA: 552.08 – DREPT INTERNAȚIONAL
ȘI EUROPEAN PUBLIC**

Rezumatul tezei de doctor în științe politice

Aprobat spre tipar: data
Hârtie ofset. Tipar ofset.
Coli de tipar.: ...

Formatul hârtiei 60x84 1/16
Tiraj ... ex...
Comanda nr. ....

Centrul Editorial –....., str. ...., Chișinău, MD – 2009.